

R. XXII. 8. no 209.

6233

M 5m. H.

4

THE SAU R I
LOCORUM SANCTÆ
THEOLOGIÆ COM-
muni um, &c.

LIBER SECUNDUS,
Continens secundam Theologix partem
DE CHRISTO MEDIATORE.

¶
LIBER TERTIUS,
Continens tertiam partem
DE ECCLESIA HÆREDE.
In illustri Schola Nassovica-Herbornen-
si publicæ censuræ propositi,
Præside

Reverendo & clarissimo viro, Dn. HER-
MANNO RAVENSBERGERO,
S. Theologiae Doctore & Pro-
fessore;

à
M. VVernero Teschenmacher, ex Montanis
Elverfeldense.

• 16(1) 160 •

Herbornæ Nassoviorum. 1611

1611

STRENUO ET NOBILIS-
SIMO VIRO,

Joh-Wilhelmo ab Efferen, dicto
Hass in Gelsen & Disterich/ ditionis Gre-
venbruchensis Satrapæ amplissimo, Mœce-
nati observando.

CLARISSIMO ET EXPERI-
ENTISSIMO VIRO,

ENGELBERTO TESCHENMACHERO,
Med. Doct. & civitatis patriæ Medico soler-
tissimo, agnato honorando.

CONSULTISSIMO ET PRU-
DENTISSIMO VIRO,

WILHELMO à BERNSAW, civitatis
Elberfeld. quæstori & scribæ dignissimo, a-
mico colendo.

REVERENDIS ET DOCTISSI-
MIS VIRIS, SCHOLÆ ELBERFEL-
densis moderatoribus vigilan-
tissimis,

GEORGIO WYLKIO Silesio Rectori,
JOH-ANTONIO BIBERO Nassovio,
Correctori:

Præceptoribus suis quondam fidelissimis,
Hanc Thesauri Theologiæ partem secundam &
tertiam venerabundus offert

M. VVernerus Teschenmacher.

4 Fundamentum unionis est incarna-
tio.

5 Effectum unionis est, quod vi illius,
tum id quod utriq; naturæ commune est,
de persona ab alterutra natura denomina-
ta enunciatur, tum id quod naturæ unius
proprium est, de eadem persona ab altera
natura denominata prædicatur: quarum
phrasium utraque prior latè, altera strictè
loquendo, communicatio idiomatum à
plerisque Theologis vocatur *a*: Etsi prior *Auctor. 20.*
(nostro iudicio) rectius communium ap- *N. 28.*
propriatio dicatur.

6 Status est duplex, πεινώσεως & ιερ-
υψώσεως, hoc est, humiliationis & exal-
tationis.

7 Status humiliationis est quo filius
Dei in carne assumpta, quum esset in for-
ma Dei, non duxit rapinam parem esse
Deo: sed se ipse exinanivit, formâ servi ac-
ceptâ, similis hominibus factus; & habitu
compertus ut homo, se ipse submisit, factus
obediens, usq; ad mortem, mortem autem
crucis, *Philip. 2. N. 6. 7. & 8.*

8 Exaltatio duas habet partes: 1. Est
depositio servilis conditionis, & omnium
infirmitatum, quas Christus unà cum hu-
mana natura, excepto tamen peccato, as-
sumpscerat, *b*. 2. Est humanæ naturæ glo- *b Hebr. 4.*

rificatio, quæ consistit in eminentia gloriæ super reliquas omnes creaturas, adeò ut hic homo ab omnibus creaturis rationalibus agnoscatur pro filio Dei: ac proinde ut verus Deus adoretur, Phil. 2. 6. 9. 10. & 11.

Locus II.

De

Officio Christi.

Aphorism.

1.

Officium Christi triplex est, Prophetæ, Sacerdotis, & Regis.

2 Prophetæ munus in propria persona Christus obiit, cùm in terris versans Evangelium prædicavit, consilium Dei de salute nostra per ipsum procuranda, revelando, doctrinamq; revelatam divinis miraculis confirmando.

3 Sacerdotis officium Christus partim peregit, in statu humilationis, tum preces pro nobis fundendo, tum sui ipsius corporis sacrificium Deo patri pro nobis offrendo; partim adhuc peragit in statu exaltationis sive glorificationis, cum victimâ semel in terris oblatâ coram facie patris apparendo, electorumq; salutem æternam constanter volendo.

4 Regium munus Christus administrat,

strat, partim in hac vita, quatenus corda electorum per verbum suum & spiritum clementer moderatur, & in medio suorum inimicorum potenter dominatur: partim in futura vita, quatenus efficit, ut sancti in cœlum translati, tum secundum animam in vera sapientia & sanctitate confirmantur: tum corporum claritate atque immortalitate donentur, sempiternoq; honore & gaudio unâ cum ipso perfruantur.

L o c u s I I I .

De

Beneficiis Christi.

Beneficia Christi sunt quatuor: 1. Efficacax vocatio. 2. Justificatio. 3. Sanctificatio. 4. Glorificatio.

2. Vocatio vel externa tantum & inefficacax est, quæ fit foris, per verbum, Sacra-
menta & commune Ecclesiæ ministeriū ^a,
& proinde communis est electorum & re-
proborum: vel interna & efficax, quando
ad externam accedit fides operatione Spi-
ritus sancti in electis accensa, quâ divinæ
& gratiosæ vocationi ex eadem Dei gratia
efficaciter respondent, ac proinde est sin-
gularis ac electorum propria.

^a Matt. 20.
v. 16. & 24.
v. 14.

C iiiij

3 Est ergo vocatio Dei efficax, quâ Deus electos ad vitam æternam ex mera sua gratia per promulgationem fœderis gratuiti, ex tenebris in admirabilem lucem, à potestate Satanæ ad Deum in Christo Jesu vocat; vocatisque fidem veram & firmam, quâ Deo vocanti respondeant, donat.

4 Fides est potior efficacis vocationis pars, in cordibus electorum prædicatione Evangelii per Spiritum sanctum accensa, & usu sacramentorum confirmata, quâ firmiter doctrinæ per Prophetas & Apostolos traditæ assentiuntur, & gratuitas in Christo promissiones certò amplectuntur, constanter statuentes, se testamento esse institutos hæredes, omniumq; beneficiorum morte Christi partorum, infallibiliter fore participes.

5 Hæc de vocatione: Justificatio est à crimine absolutio, & pro justo declaratio.

6 Estq; duplex: Alia Legalis, alia Evangelica. Legalis est, cùm quis propriâ inhærente justitiâ Legi conformis esse pronunciatur. Evangelica est, quâ peccator absolvitur & justus reputatur coram Deo, gratis per fidem propter meritum Christi.

7 Ex iegē ante lapsum fuit justificatus Adamus verè & universaliter: verè item, sed

sed particulariter post lapsum David. Nemo autem hominum post lapsum universaliter ex lege, ne coram homine quidem, nedū coram Deo justificatur *a*: Sed quotquot justificantur coram Deo, Evangelicā justificatione justificantur, quā Deus omnibus in Christum credentibus ex meta misericordia gratis absq; operibus aut meritis propriis non imputat, sed remittit peccata: imputat verò justitiam propter Christi obedientiam seu meritum fide nobis applicatum *b*. Hactenus de justificatione.

*a Psa. II. 43.**b Rom. 5.
v. 5. 6. 7.*

*8 Sanctificatio est pravitatis abolitio, imaginisque Dei per peccatum amissæ in justificatis fide instauratio: quæ per Spiritum sanctum virtute passionis & mortis Christi in hac vita incipitur, in altera verò vita perficitur *c*.*

*c Luc. I.
v. 75.*

9 Consistit autem sanctificatio in duabus partibus: mortificatione carnis seu veteris hominis, quæ est tristitia secundum Deum, efficiens resipiscientiam ad salutē in justificatis fide: & vivificatione spiritus seu novi hominis, quæ est illuminatio mentis, renovatio voluntatis, & purificatio cordis, acquiescentis & lætantis in Deo per Spiritum sanctum, cum serio novæ obedientiæ studio conjuncta.

10 Restat ultimum Christi beneficium

C v

nempe glorificatio. Ea consideratur juxta duplicem ejus terminum, A quo, & ad quem.

11 Terminus A quo etiam est duplex: Remotus & propinquus. Remotus rursum duplex est: 1. electorum beatus & salutaris ex hac vitâ transitus in cœlestem patriam. 2. status corundem intermedius.

12 Salutaris hominis ex hac vita transitus est mors. Tametsi enim mors à diabolo per peccatum est introducta: mors Christi tamen est consolatio presentissima contra mortē; quia per mortem Christi, mors quæ in omnes homines pervasit, victa est & exinanita, omnibusq; sanctis in salutarem ex hac vita & ærumno diversorio in cœlestem & æternam patriam transitum conversa. Hic tamen fructus mortis Christi impios nihil attinet; sed iis mors prima tyrannus, carnifex & infelix transitus ex

a Apoc. 20. hac vita ad mortem secundam manet *a.*
N. 24.

13 Status hominis intermedius vel corporis est, vel animæ. Corporis est, quo corpus ab anima per mortem separatum, in terra usq; ad gloriosum Christi adventum quiescit, & uti pulvis est, ita in pulverem revertitur.

14 Proinde mortui nostri honorifice, non pomposè terræ madandi, & religiosè, non

non superstitione ad sepulturam deducendi, hoc fine, ut nostram erga proximum dilectionem testificemur, & verum fragilitatis & mortalitatis sensum in nobis excitemus: non ut cantionibus funebribus, precibus, cereorum fumigationibus, nolarum clangoribus, campanarum pulsibus &c. animabus separatis & superstitionibus rem conducibilem praestemus.

15 Status electorum intermedium est animarum à corporibus post mortem separatarum conditio gloria, quæ gaudio & beatitudine in cœlis fruuntur.

16 Etsi verò animarum intermedium est status: non tamen ut corporis in sepulchro, ita animæ in purgatorio, vel limbo (ut vocant) patrum aut infantum statuendus est locus intermedium. Animæ enim justorum rectâ in cœlum ab Angelis lucis ducuntur, impiorum verò in tartarum ab angelis tenebrarum rapiuntur *a*.

a Luc.16.

17 Terminus glorificationis *A quo* propinquus itidem duplex est: 1. carnis resurrectio. 2. ultimum iudicium.

18 Resurrectio carnis in scriptura est fundata *b*, cognitu necessaria & spe indubitatâ certissima.

b Matth.22.

19 Non solùm autem pii, sed etiam impii, ratione tamen impari, & eventu valde

C vj

i. Cor. 15. dispari, quo ad corpus idem planè quod
toto. cecidit, sunt resurrecturi.

20 Ultimum & extremum judicium
est, quando Jesus Christus propriâ vi &
potentiâ, voce Archangeli & clangore tu-
bæ mortuos excitabit, & sicut spectanti-
bus Apostolis visibiliter in cœlum ascen-
dit, ita illinc stipatus Angelis, visibiliter
a I. Thes. 4. redibit, & in sua majestate & gloria appa-
#. 13. usque rēns, totum mundum judicabit **a.**

ad finem. **21** In universali autem illo & solenni
2. Thes. 1. #. judicio omnes omnium hominum cogi-
s. & dein. tationes & actiones revelabuntur, justi ab
& c. 22. to- to Daniel. injustis separabuntur, & latâ de omnibus
Iz. 2. Pet. 3. per judicem sententiâ, oves ad dextram
statutæ, in regnum cœlorum assumentur,
hœdi verò ad sinistram collocati, cum dia-
bolis in æternas pœnas abjicientur.

b I. Cor. 2. Supereſt terminus ad quem, qui est
plena gloriæ cœlestis beatitudo, nobis in-
effabilis; & vitæ æternæ possessio, nobis in-
#. 9. explicabilis **b.** Hoc tamen ex scripturis sci-
mus, quòd omnes Christi cohæredes sunt
plenâ beatitudine felicissimi futuri, omnes
c Dan. 12. in conspectu Dei instar solis fulsuri **c**, o-
#. 12. mnes Deum sicut est visuri **d**, omnes vi-
d I. Cor. 13. tam divinam & cœlestem cum Christo &
e Matth. 22. ejus Angelis victuri **e**, omnes in secula se-
v. 30. culorum cum Christo Jesu capite & spon-
so glo-

so gloriosissimo, in bonorum omnium sufficienia mansuri.

LIBER TERTIUS.

De

ECCLESIA HÆREDE.

Hucusque etiam de testamenti
divini Mediatore: sequitur de ha-
redetestamento instituto.

Hæres est Ecclesia Dei, quam proprio
sanguine redemit a. De Ecclesia agen- a, Act. 20.
dum est vel in genere, vel in specie. V.28.

L o c u s I.

De

Ecclesia in genere.

Ecclesiæ in genere consideranda est. I. Aphor.
Definitio. 2. Distributio. 3. Affectio-
nes. 4. Notæ.

2 Ecclesia catholica (ut in symbolo sumitur) est cœtus electorum hominum, quos ab æterno Deus ad vitam prædestinavit. Hinc constat 1. nullos reprobos ad Ecclesiam catholicam pertinere. 2. catechumenos & excommunicatos fideles in Ecclesia comprehendendi.

C vij

3 Species Ecclesiæ ita habent: Ecclesia
est vel triumphans, vel militans: illa nunc
in cœlis cum Christo triumphat, & post re-
surrectionem plenum triumphum aget:
hæc in terris sub Christi vexillo militat, &
adversus inimicos internos & externos pu-
gnat, respectuque nostri visibilis & invi-
sibilis dicitur.

4 Visibilis est cœtus hominum exter-
nis & visilibus modis, prædicatione scil.
verbi & sacramentorum communicatione
gratiosè evocatus, qui candem fidem ex-
ternè profitetur.

5 Invisibilis est cœtus hominum ele-
ctorum internè & efficaciter ad vitam æ-
ternam vocatorum, quorum electio & fi-
des humanis sensibus non patet.

6 Affectio Ecclesiæ catholicæ sive uni-
versalis & invisibilis est immunitas à defec-
tione totali & errore fundamētali: Visibilis
verò & particularis contrà, non tantū error
fundamētum fidei notabiliter inquinans,
sed etiā exitialis & finalis defectio. Ecclesiæ
enim catholicæ species vna, sc. invisibilis
militans, etsi in rebus levioribus, quæ non
simpliciter ad salutem sunt necessariæ,
quæque fundamentum non concernunt,
errare possit, tamen in fide penitus nō ab-
errare, neque totaliter & finaliter deficere
potest:

poteſt: Ecclesiæ verò viſibiles & particula-
res non ſolùm in fundamento errare, ſed
penitus etiam deficere poſſunt, ſed ita ta-
men, ut quæ fuerunt vera Ecclesiæ inviſi-
bilis membra, à defectione illa divinâ gra-
tiâ præſerventur.

7 Nota certa, genuina ſemperque ne-
ceſſaria viſibilis Ecclesiæ, unica eſt, pura &
ſincera verbi Dei prædicatio, in fide, ſpe &
charitate efficax. Hujus verò appendices
& quaſi conſectaria ſunt, legitima ſacra-
mentorum administratio, & exercitium
disciplinæ ecclesiasticæ.

L o c u s II.

De

Ecclesiæ triumphantis membris.

HÆc de Ecclesia in genere: ſequitur de **Aphor.**
Ecclēſia tum triumphante, tum mili- **R.**
tante in specie.

2 Triumphantis Ecclesiæ membra, ſunt
Angeli boni & sancti homines.

3 Angelorum bonorum ſpectanda eſt
natura & officium.

4 Angeli boni cœleſtis gloriæ designati co-
hēredes ſunt ſpirituales creature, Dei crea-
toris ministri, qui in ſua integritate in qua-

radat.

conditi sunt à Deo confirmati , perstite-
runt.

5 Angelorum bonorum officium du-
plex est , vel erga Deum, vel erga homi-
nes.

6 Erga Deum viciissim duplex est : vel
enim Deo serviunt , mandata ejus expedi-
endo, vel Deum colunt, magnalia ejus ce-
lebrando.

7 Erga homines etiam duplex est: 1. E-
lectis ministrare. 2. malos punire. Boni e-
nim Angeli non tantum sunt beneficen-
tiæ spensatores, sed & interdum vindictæ
administri.

8 Sanctorum hominum spiritus glo-
riosè in cœlis cum Christo tanquam ejus
cohæredes viventes, & corporibus rursum
uniti, æternūm victuri, et si honorificè me-
morandi & studiosè imitandi , non tamen
invocandi, atque nec religiosè nec politicè
sunt colendi.

L o c u s III.

De

Militibus Ecclesiæ militantis.

Aphor.
I.

Post Ecclesiam triumphantem sequitur
militans , cuius distinctè considerabi-
mus

mus 1. Milites. 2. Hostes. 3. Vires. 4. Exercitia.

2 Militum alii præsunt, alii subsunt.

3 Qui præsunt: vel congregatim præsunt in conciliis & synodis, vel separatim.

4 Præsidii Ecclesiæ congregati, hoc est concilii, attendi debet 1. Definitio. 2. Distributio. 3. jus convocandi concilia. 4. jus præsidendi in conciliis. 5. jus comparandi & judicandi. 6. Authoritas judicij à concilio lati.

5 Concilium ecclesiasticum (ad differentiam politici) nihil aliud est, quam cœtus convocatus ad consultandum & dijudicandum de rebus ad politiam Ecclesiasticam spectantibus, cuius illustre exemplum & παράδειγμα est concilium illud primum Apostolorum, Act. 15.

6 Concilium triplex est, particulare, cum pauci unius loci: provinciale seu nationale, cum unius provinciæ seu nationis presbyteri: universale & œcumenicum, cum ex toto orbe Christiano episcopi conveniunt ad consilium aliquod de rebus ecclesiasticis ineundum.

7 Jus convocandi concilia universalia soli Imperatori & principibus Christianis, veris Ecclesiæ nutricibus, est tribuendum: nullum verò jus Pontifici Romano extra

suam provinciam concilia cogendi, con-
cedendum.

8 Pontifex Romanus et si jus præsiden-
di in conciliis hodie sibi arroget, imò vi ad
se rapiat, tamen antiquitatis exempla, illud
soli Imperatori, aut ejus legato deferunt.

9 Non solùm autem Episcopi & præla-
ti, sed etiam laici docti, pii, prudētes, & cor-
dati, ad concilia sunt mittendi & in iis au-
diendi.

10 Authoritas denique concilii &
judicii à concilio lati, est supra authoritatem
Papæ, sed infra authoritatem scripturæ.

11 Hæc de præsidibus Ecclesiæ in con-
cilio congregatis, separatim qui præsunt,
vel per modum imperii, ut, magistratus po-
liticus, vel per modum ministerii præsunt.

12 Magistratus politicus est, vel certè es-
se debet, tutor & hospes Ecclesiæ. De co-
tria quæri possunt: 1. Unde ejus imperium
sit? 2. Quodnam ejus officium? 3. Quod
ejusdem jus, & quo usque se illud exten-
dat.

13 Imperium magistratus politici au-
thorem & præsidem habet ipsum Jecho-
n, Exod. 18. v. 21. Deut. 16. v. 18.
v. 21. Deut. & judices instituit a, eosque honorificis
b, Rom. 13. v. 1. & dein. nominibus & elogiis passim insignivit,
quin etiam ordinem hunc in N. Testamē-
to stabiliavit. b.

14 Offi-

14 Officium magistratus, est utramque Legis divinæ tabulam sartam tectam & in-violatam custodire, hoc est, veram pietatem, & Christianam religionem tueri, curare & fovere; subditorum commodis & paci publicæ consulere; pro lege & grege etiam armatâ vi, si necessitas postulat, defensivè tamen, non offensivè, pugnare & vindictam publicam legitimè exercere, neminem indicta causâ condemnare; sed causâ bene cognitâ & perspectâ, insontes absolvere, sontes plectere.

15 Magistratus jus habet duplex. 1. Exigendi à subditis tributa & vectigalia, quæ sunt ornamenta pacis, subsidia belli, nervi Reipublicæ, quibus ad onera sustinenda & dignitatem tuendam, utique queat; modò conscientiæ, æquitatis & commodi subditorum rationem habeat. 2. Leges & edicta promulgare; modò divinis legibus & saluti populi non sint adversæ, sed consenseræ.

16 Hæc de præsidibus per modum imperii: ministerium vel simulatum est, ut Romani Pontificis, vel verum.

17 Papa Romanus non est Christi in terris vicarius, sed adversarius: non Petri in præfectura Ecclesiæ universalis successor, sed fidei & fidelitatis Petri desertor; non

pater Ecclesiæ generalis, sed filius perditionis; non infallibilis pastor, duxtor & pontifex, sed impostor, seductor & carni-fex; non servus servorum, sed tyrannus ty-rannorum.

18 Ministerium verum, est sincerorum verbi ministrorum. Hic tum dignitas & necessitas ipsius ministerii, tum vocatio ministrorum consideranda venit.

19 Dignitas & necessitas ex eo satis ap-paret, quod etsi solus Christus electos suos regit & gubernat, tamen in gubernanda Ecclesia placuit ei uti hominum ministe-rio: quod proinde magni faciendum, & ab illis quibus est commissum, summâ fide & vigilantiâ curandum.

20 Vocatio ministrorum ita se habet. Veri Ecclesiæ ministri sunt Dei servi ad fungendum ministerio legitimè vocati, id-que vel immediate ab ipso Deo, vel media-tè per homines, vocandi cùm facultatem habentes, tum normam vocandi scientes atque observantes.

21 Hæc de iis qui in Ecclesia præsunt: sequitur de iis qui subsunt, qui inde à nobis subditi, à Papistis verò Laici Ecclesiæ vo-cantur.

22 Subditi Ecclesiæ præter magistra-tum politicum, sinceros Ecclesiæ pastores tan-

tanquam Dei ministros *a*, & gregis cui *a. 2. Reg. 6.*
 præsunt, patres atque duces agnoscent &
 honorabunt: cùm in cathedra Mosis se- *v. 21. I.*
 dent *b*, id est, quum verbum Dei propo- *Cor. 4. v. 14.*
 nunt, eorum doctrinam audient & vene- *b, Matt. 23.*
 rabuntur; quin etiam, cum juxta verbi di-
 vini præscriptum incedunt, exemplum co-
 rum in vita & in moribus imitabuntur.

L o c u s IIII.

De

Hostibus & veneno Ecclesiæ.

Sic de Ecclesiæ militantis militibus: sc̄. Aphor.
 SQUITUR de ejus Hoste & veneno. *I.*

2 Hostes Ecclesiæ sunt duplices, interni, & externi.

3 Externi sunt vel spirituales, vel corporei.

4 Spirituales sunt mali Angeli.

5 Angeli mali sunt Spiritus Deo rebelles, omniumque malorum authores, qui ea quæ Deo displicant, & Ecclesiæ Dei nocent, horribili impetu querunt: sed nihil nisi volente & permittente Deo, facere possunt.

6 Corporeus hostis est mundus, per quem h̄ic intelligitur congeries & multitudo impiorum & Diaboli satellitum, quæ

Christum & ejus Ecclesiam odit, & consilium contra Christum ejusque sponsam init.

*a. Joh. 3. v.
6.*

7 Internus hostis est propria caro , quæ si spiritui in scripturis opponitur *a*, non pro carnæ illa corporis mole , sed pro impura corporis & animi humani natura peccato & morti addicta accipitur *b*, & tunc Ecclæ Christi sive ovibus ejus fidelibus valde molesta & noxia est , tum quia Spiritui contraria , tum quia lapsibus vicinissima.

8 Sic de Hoste Ecclesiæ: venenum ejus, est peccatum , cuius attendenda definitio, distributio & merces.

9 Peccatum est discrepantia à lege Dei, ex ordine justitiae divinæ ad pœnam obli-

*a. I. Joh. 3. v. gan *a*.*

10 Estque vel primum, quod primi nostri parentes ex suasione Diaboli in paradiſo commiserunt, transgrediendo mandatum de non edendo fructu certæ arboris: vel à primo ortum , in quod tum ipsi primi parentes Adamus & Eva, tum ipsorum posteri naturaliter ex eis provenientes, inciderunt.

11 Ortum peccatum, quatenus in posteris primorum parentum consideratur, duplex est: originale, quod ex parentibus in li-

in liberos velut hereditarius quidam morbus derivatur: Et actuale, quod quotidie ab hominibus perpetratur.

12. Utrumque variè distingui solet. Quamvis a. non omnia peccata sint paria: omnia tamen ex suapte natura mortalia: Ecclesiæ verò Christi, hoc est verè fideltibus, in Jesu Christo venialia. Sanguis enim Christi contra venenum peccati, est præsentissimum æritidotorum a,

a, i. Ioh. I. v.
7. & cap. 2.
v. 2.

L o c u s V.

D e

Viribus Ecclesiæ.

Sic etiam diximus de Ecclesiæ militantis Aphor.
hostibus: sequitur porrò ut dicamus de I.
eiusdem viribus.

2. Vires Ecclesiæ facilè deprehendentur, si imago Dei in homine, & hominis arbitrium considerabitur.

3. Imago Dei in homine est præstantia, qua homo Deo creatori est similis, ac omnibus aliis visibilibus creaturis antecellit. Hæc integrè & perfectè antelapsum in protoplastis lucebat.

4. Post lapsum imago Dei consideratur in homine, vel quatenus natura hominis

cā est destituta, vel quatenus eidem restitu-
ta. Nam

5 Homo post lapsum per peccatum pulcherrimam hanc Dei imaginem amisit: & aliquas tantum scintillas, sive tenues reliquias & rudera, quę etiam in non-renatis adhuc restant, retinuit.

6 Restituit hanc imaginem in electis Deus pater per filium, filius per Spiritum sanctum, Spiritus S. per verbum & sacramentorum usum, in hac vita tantum inchoativè & imperfectè; in futura plenè & perfectè.

7 Arbitrium hominis est facultas volendi aut nolendi, eligendi aut repudiandi liberè & sine coactione, objectum ab intellectu monstratum.

8 Arbitrium hominis consideratur vel in statu naturæ, vel in statu gratiæ, vel in statu gloriæ.

9 Status naturæ rursus est vel primævæ integritatis, ubi arbitrium hominis fuit liberum vel ad bonum vel ad malum: vel infœctæ corruptionis, ubi arbitrium à bono liberum est, non ad bonum, ad malum v. liberum, hoc est, propensum & servum, hoc est, venditum est, Joh. 8. Rom. 6. 2. Pet. 2.

10 In statu gratiæ arbitrium hominis est partim liberum ad bonum, quatenus gratia

gratia Dei superveniens in homine operatur, & homo per gratiam Dei cooperatur; partim adhuc inclinat ad malum, quatenus per infirmitates remanentes ad peccandum inducitur.

ii In statu gloriæ libertas arbitrii ad bonum, hic inchoata, consummabitur & confirmabitur.

Locus VI.

De

Exercitiis Ecclesiae.

R Estant explicanda Ecclesiæ militantis Aphor. I.
exercitia quorum alia necessaria
sunt, alia adiaphora.

2 Necessaria sunt vel cultus divini pars,
& communicationis gratiæ divinæ media:
vel quædam cultus directiones & admini-
cula.

3 Media illa duo sunt: pura verbi Dei
prædicatio, & legitimus sacramentorum
ufus.

4 Verbum Dei purè ad præscriptum
prophetarum & Apostolorum, tum publi-

D

cètum privatim ab iis, quibus & facultas
& potestas data, prædicandum est.

5 Usus sacramentorum aut primarius
est, aut secundarius: Ille quòd non tantùm
sunt signa, verùm etiam gratiæ verbo ex-
positæ sigilla. Hic potissimum triplex est:
1. Quòd sunt testimonia debiti nostri erga
Deum officii: 2. Quòd sunt indicia mutuæ
in Ecclesia charitatis: 3. Quòd sunt q. no-
tæ, segregantes veram Christi Ecclesiam
ab omnibus Satanæ Synagogis.

6 Hunc verò usum sacramenta alia ad
tempus præstant, alia perpetuò: prout sc.
sacramenta alia perpetua sunt, alia tempo-
raria.

7 Temporaria fuerunt sacramenta o-
mnia veteris Testamenti, quia adventu
Christi finem sumpserunt.

8 Hęc fuerunt vel miraculosa, vel com-
munia.

9 Miraculosa sunt diluvium, transitus
per mare rubrum, nubes, columnna ignis,
manna, aqua ex petra, cinctus serpens in de-
serto.

10 Communia fuerunt vel significati-
va tantùm, vel ob-signativa simul.

11 Significativa tantùm fuerunt sacri-
ficia futurum Christi adventum figuran-
tia.

12)'

12 Obsignativa cum significatione furent, circumcisio & agnus paschalis, quæ etiam ob id propriè veteris testamenti sacramenta dicuntur.

13 Perpetua sunt sacramenta N. T. ad consummationem mundi duratura.

14 Ea sunt baptismus & sacra cœna.

15 Baptismus est primum N. T. sacramentum, quo homo Christianus aquâ in nomen patris filii & Spiritus sancti abluitur, ut habeat testimonium se receptum esse in fedus gratiæ à Deo propter Christum, cuius sanguine & spiritu sit internè à peccatis lotus & mundatus, tam verè & cerrò, quam visibile illud clementum sordes exteriores corporis tollit.

16 Sacra Cœna est alterum N. T. sacramentum, ubi Christus sumptione & distributione visibilium elementorum, nempe panis & vini, testatur, se spirituale esse epulum & panem vivificum, omnibus credentibus, quo animæ eorum ad veram & beatam immortalitatem pascantur.

17 Quod autem Papa Romanus alia quinque, duobus istis N. T. sacramentis, puta confirmationem, paenitentiam, extream unctionem, ordinem & matrimonium conjungit, ab Apostolis non ita accepit.

D ij

18 Mirum autem meritò videri debet,
quod Papistæ matrimonium nunc ita ex-
tollunt, ut inter sacramenta N. T. refe-
rant; nunc ita deprimunt, ut personis ec-
clesiasticis indignum censeant. Quæ quo-
modo simul consistant, & cum scriptura
a, Gen. 2, v. a consentiant, ipsi viderint.

18. 19 Cæterùm tria sunt potissimum,
quæ matrimonio repugnant: 1. cœlibatus
monasticus: 2. divortium: 3. polygamia.

20 Cœlibatus, qui corpus castum ab o-
mni scortationis specie retinet, & spiritum
quoque integrum atque impollutum ser-
vat, Deo est gratus: at verò monasticus
cœlibatus, qui ab honesto matrimonio ob-
illicitum votum abstinet, & scortationes
impunè tolerat, est impuritatis stabulum &
vagæ libidinis theatrum.

b, Matt. 19. 21 Divortium est ordinaria mariti & u-
xoris separatio: ob commissum ab alteru-
v. 9. tra parte adulteriū, licet & liberè factū b.

22 Polygamia, quâ uno codemq; tem-
pore plures habentur uxores, primæ Dei
institutioni repugnat, & per exempla Pa-
triarcharum excusari nec debet nec potest.

23 Hactenus de exercitiis necessariis
illis quæ suut aliqua pars cultus divini: se-
quitur de iis quæ sunt aliqua tantum cul-
tus directio & adminiculum, quorum sunt
qua-

quatuor: 1. Disciplina Ecclesiastica. 2. Legitima Eleemosynæ. 2. Christiana jejunia. 4. Licta vota.

24 Disciplina Ecclesiastica est decens politiæ ecclesiasticæ jutisdictio.

25 Estque vel mitior, quâ peccatores vel publicè coram presbyterio, vel privatim à pastore, adhibito uno vel altero è seniорibus, corriguntur: vel rigidior, qua propter enormia facinora, & in iis perseverantiam, atque contumaciam, peccatores è communione Ecclesiæ excluduntur, nec priusquam resipiscientiam suam publicè, & quidem sponte sine extrema coactione testentur, recipiuntur.

26 Eleemosynæ, si de rebus nostris legitime partis ad Dei gloriam & proximi solatium ex vera fide erogantur, opera veræ charitatis sunt, & suum apud Deum præmium in cœlo habent repositum. Dicere autem, eleemosynam esse opus pro peccatis satisfactorium, hoc demum & scripturis est cōtrarium, & Christo redemptori nostro contumeliosum.

27 Jejunia, si absit supersticio & meriti opinio, suadente justâ ratione & urgente aliquâ necessitate, non modò privatim, sed publicè etiam sunt celebranda. Legitimè enim scrvata usum habent duplicem: tum

D iij

ad illecebras & intemperantiam carnis subigendum: tum ad vigorem spiritus in sacris Ecclesiæ officiis & piis meditationibus excitandum.

28 Votum est promissio libera & spontanea Deo facta, de præstando aliquo extero opere seu exercitio ad finē aliquem bonum.

29 Ad licitum verò votum sex requiruntur, ut 1. conforme sit verbo Dei. 2. Non tollat libertatem Christianam. 3. Fiat cum consensu eorum quibus subiecti sumus, si cui subiecti sumus. 4. sit possibile, hoc est, in nostra potestate situm quod vovemus. 5. conueniat nostræ vocationi. 6. Fiat certo & deliberato consilio.

30 Hucusque de exercitiis Ecclesiæ necessariis: restant adiaphora; quæ non sunt res absolutè necessariæ, & perpetuò observandæ, nec res simpliciter malæ & semper fugiendæ, sed res mediæ: quibus ritè observatis, nec Christiana libertas violatur, nec charitas turbatur.

31 Adiaphora hæc sive media, sunt libera vel cognitione, vel usu. Cognitione & iudicio semper manent talia; quia doctrina de rebus licitis & libertate Christiana, perpetua esse debet in Ecclesia. Usu verò non scim.

Semper libera sunt , sed extra casum scan-
dali a, nec semper licita , sed extra casum <sup>a, i. Cor. 8.
v. 13.</sup>
superstitionis & cultus opi-
nionis.

F I N I S.

CCCCCCCCCCCCCCCCCCCC
99999999999999999999

I N D E X

LOCORUM COM-
MUNIUM LIBRO II. ET III.

EXPLICATORUM:

LIBRO II.

DE Christi Testamenti gratuiti Medi-
atoris personâ.

- 2 De triplici Mediatoris officio.
- 3 De Mediatoris beneficiis.

LIBRO III.

DE Ecclesia, Testamento instituto here-
de, in genere.

- 2 De membris Ecclesia triumphantis:
- 3 De Militibus
- 4 De Hostibus & veneno } Ecclesia mi-
5 De Exercitiis } litantis.

F I N I S.

1750
Theol ev. asc

